

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Exponuntur errores Pelagianorum circa gratiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Denique gratia excitans, qualis nunc datur in hoc statu naturæ lapsæ & vulneratæ, dicitur sanans & medicinalis, quia per inspirationem, quam superaddit illustrationi, corroborat voluntatem contra insurgentes rebellis concupiscentiæ motus, & corroborando sanat nos utrumque ab ægitudine, ex originali peccato contracta, qua bonum fastidimus, & propendimus in malum. Dixi, utrumque: non enim erit perfecta sanitas, nisi in patria, ubi erit perfecta & consummata charitas. Sicut autem gratia excitans, ita & gratia adjuvans pluribus nuncupatur nominibus: nam etiam vocatur cooperans, concomitans, & efficiens; quod explicatione non indiget.

Porro laborant Theologi in explicanda gratia subsequente; & in ejus explicatione varii sunt. Ad hoc breviter dicimus, gratiam subsequentem, juxta mentem S. Augustini, esse gratiam prævenientem, & adjuvantem, prout à Deo continuantur ad exequendum bonum propositum, præconceptum ex auxilio utriusque gratiæ. Nam sic loquitur S. Doctor in Enchiridio, cap. 32. *Utrumque legitur in sanctis eloquiis: Et misericordia ejus præveniet me, & misericordia ejus subsequetur me. Nolentem prævenit ut velit, volentem subsequitur, ne frustra velit.* Et lib. 2. ad Bonifacium, cap. 9. *Ut incipiamus, dictum est: Misericordia ejus præveniet me, Ut perficiamus, dictum est: Misericordia ejus subsequetur me.* Et inferius eodem cap. *Hominis propositum bonum adjuvat quidem subsequens gratia, sed nec ipsum esset, nisi præcederet gratia.*

Gratia excitans subdividitur in sufficientem & efficacem. Gratia sufficiens est ea, quæ dat quidem posse, sed non dat operari, non ex defectu alicujus auxilii, ulterius requisiti ad operandum, & quod habere, non sit in potestate voluntatis; sed ex defectu ipsius voluntatis, quæ non vult consentire gratiæ, ponendo actum, ad quem sollicitatur à gratia. Gratia autem sufficiens sic dicitur, non quod etiam sufficiens non sit gratia efficax, sed quia carens proprio & specifico nomine, genericum & utrique divisionis membro commune accipit.

Gratia efficax est ea, quæ non solum dat posse, sed etiam ipsum operari, non determinando, aut necessitando voluntatem ad operandum, sed eam ita vocando, quomodo ei aptum est, ut re ipsa sequatur vocantem, eam sic vocando, quomodo ei congruit, ut vocantem non respuat, sicut loquitur S. Augustinus lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. Breviter, gratia efficax est gratia certò & infallibiliter connexa cum voluntatis consensu; siue gratia, quæ, si detur, infallibiliter obtinet actum salutarem, ad quem datur, relinquendo tamen actus determinationem in potestate voluntatis.

DISPUTATIO PRIMA.

De Pelagianis & Semipelagianis.

ARTICULUS I.

Exponuntur errores Pelagianorum circa gratiam.

UT facilius intelligatur quid Pelagiani senserint, quantum erraverint, & quanta fuerit eorum inconstantia circa existentiam & naturam gratiæ, juvat Pelagianismum in quatuor status distinguere. Primus itaque status est ille, in quo Pelagiani, nulla facta mentione gratiæ, dixerunt vires naturales liberi arbitrii sufficere ad implenda omnia præcepta, superandas qualvis tentationes, exercenda sicut oportet virtutum omnium officia, & consequendam salutem æternam. Hunc primum Pelagianismi statum colligimus ex sancto Augustino serm. 111. de verbis Apostoli, ubi sic Pelagianos loquentes inducit: *Ipsi fecimus nos, id est, ut iusti essemus, iustos nos libera voluntate fecimus. Quando conditi sumus, libe-*

rum arbitrium accepimus. Ut ergo iusti simus, libero id arbitrio agimus. Quid adhuc Deum invocamus, ut iustos nos faciat, quod habemus in potestate, ut iustos nos ipsi faciamus? Vide Pelagianos totos esse in extollendis viribus liberi arbitrii, omni gratiæ mentione posthabita.

Secundus status est ille, in quo Pelagiani, ut fallerent Catholicos, eorumque offensionem vitarent, liberum arbitrium cœperunt appellare gratiam, eò quod scilicet gratis à Deo, nulloque nostro præcedente merito, nobis in creatione concedatur. Hunc statum describit sanctus Augustinus serm. 11. de verbis Apostoli, ubi de Pelagianis sic loquitur: *Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis & catholicis offensionem, cœperunt horreri, cœperunt ut certa perniciēs devitari; capis de illis dici, quod contra gratiam disputarent. Et invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei dispuo. Unde probas? Eo ipso, inquit, non contra gratiam Dei dispuo, quod liberum arbitrium defendo. Vide acumen, sed vitreum.*

Tertius status est, in quo Pelagiani à Catholicis objurgati, quod nullam aliam præter liberum arbitrium agnoscerent gratiam, novum gratiæ genus confessi sunt, nempe legem & doctrinam. Patet ex propositione Pelagii: *Gratiam Dei atque adiutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina:* quæ propositio est numero septima inter eas, quas Synodus Palæstina damnavit. Legi & doctrinæ addiderunt remissionem peccatorum, ut testatur sanctus Augustinus, & remissioni peccatorum virtutes & exempla Christi; sic tamen ut vellent hanc virtutum & exemplorum Christi, sicut & legis atque doctrinæ, gratiam non esse absolute necessariam, & liberum arbitrium sine illis posse sicut oportet bonum operari, & à malo abstinere. Testatur hoc sanctus Augustinus libro de gratia Christi, cap. 41. Ubi sic ait: *Sed hoc adiutorium legis atque doctrinæ (dicit Pelagius) etiam prophetis fuisse temporibus, adiutorium autem gratiæ, quæ propriè gratia nuncupatur, in Christi esse arbitratu exemplo, quod nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitis, quæ nobis Evangelica predicatur: ut videlicet tamquam via demonstrata, qua ambulare debeamus, jam viribus liberi arbitrii, adiutorio nullo alterius indigentes, sufficimus nobis ne deficiamus in via; quamvis & ipsam viam contendat etiam sola inveniri posse naturæ, sed facilius, si adjuvat gratia.*

Quartus denique status est, in quo Pelagiani præter remissionem peccatorum, & gratiam externam legis & doctrinæ, atque virtutum & exemplorum Christi, admiserunt gratiam actualem internam illuminationis, seu supernaturalem illustrationem. Hoc probant ipsa Pelagii verba, à sancto Augustino relata libro de gratia Christi, cap. 7. *Adjuvat nos Deus per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis ne presentibus occupemur, futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat.* Idem testatur sanctus Augustinus libro de hæres. 88. ubi hæc habet: *Pelagius à fratribus increpatus, quod nihil tribueret adiutorio gratiæ Dei ad ejus mandata faciendâ, correptioni eorum hæcenus cessit, ut non eam libero arbitrio proponeret, &c.* At Pelagius non increpabatur à fratribus, quod gratiam externam legis, doctrinæ, & exemplorum Christi non admitteret, hanc enim gratiam admittebat: sed increpabatur, quod præter hanc externam gratiam, non admitteret aliam internam. Cum ergo increpationi cesserit, admisit aliquam gratiam internam. Atqui non admisit gratiam internam inspirationis, ut infra demonstrabitur. Ergo admisit internam illuminationis. Quod eodem loco de omnibus Pelagianis testatur S. Augustinus, his verbis: *Divinis nobis dari scientiam consuevit, quæ ignorantia pellitur.*

Dices.

Dices. S. Augustinus libro de gratia Christi c. 7. ex verbis Pelagii supra relatis sic concludit: *Hoc est ergo gratiam Dei ponere in lege atque doctrina.* Ergo ex verbis illis probare non potuimus à Pelagio admittam esse internam gratiam illuminationis. R. neg. conseq. *Ad ant. dico.* Sanctum Augustinum ita loqui, non quòd Pelagius verbis relatis exprimat tantum externam legis & doctrinæ gratiam, sed quia admittit eam tantum gratiam, quæ interius ostendit, quid agendum, quidve omittendum sit, nec ad agendum, vel omittendum libero arbitrio contra rebellantis concupiscentiæ motus vires interius suppeditat, quæque proinde benè reducitur ad gratiam legis & doctrinæ, præter quam, siue forinsecus, siue etiam intrinsecus per internam illuminationem proponatur, ulteriorem intrinsecam contendit S. Doctor esse constituendam, nempe gratiam inspirationis, quæ intimè & immediatè afficitur libero arbitrio, atque contra reluctantem concupiscentiam corroboratur.

Nota. Pelagianos internam illuminationis gratiam cum duplici corruptela admisisse. Dicebant enim, 1. necessariam non esse, nisi ad facilius operandum. Nam teste sancto Augustino libro de heres. 88. Pelagius de interna illuminationis gratia dicebat, *ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum subeantur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.* Ex qua Pelagii doctrina sic observat S. Augustinus: *Dicens utique ut facilius possint, voluit credi, etiamsi difficilius, tamen posse homines sine gratia divina facere iussa.* Gratiam verò ad bonum operandum, malumve fugiendum sicut oportet, simpliciter necessariam non aliam agnoscebant præter liberum arbitrium, quod Deus non per gratiam inspirationis, sed per solam legis & doctrinæ, modò forinsecus, modò etiam intrinsecus proposita, gratiam adjuvat ad facilius posse. Nam sic pergit sanctus Doctor: *Illam vero gratiam Dei, sine qua nihil possumus facere, non esse dicunt, nisi in libero arbitrio, quod nullis suis precedentibus meritis, ab illo accepit nostra natura, ad hoc tantum ipso adjuvante per suam legem atque doctrinam, ut discamus quæ facere, & quæ sperare debeamus.*

Dicebant 2. internam illustrationis gratiam bonis naturæ meritis obtineri posse. Testatur sanctus Augustinus libro de gratia & libero arbitrio, cap. 14. *Cum fuerint, inquit, convicti, non defensores, sed inflatores & precipitatores liberi arbitrii, quia neque scientia divine legis, neque natura, neque sola remissio peccatorum est illa gratia, quæ per Jesum Christum Dominum nostrum datur, sed ipsa facit ut lex impleatur, ut natura liberetur, ne peccatum dominetur, ad hoc se convertunt, ut quocumque modo conentur ostendere, gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Ex quibus verbis habemus Pelagianos tandem aliquando confessos esse veram & internam Christi gratiam saltem ex parte intellectus, hoc est, internam & supernaturalem illustrationem, sed quam unusquisque nostrum posset bonis naturæ meritis promereri: tentiebant enim nos ex solis arbitrii viribus verbi gratia, orare posse sicut oportet ad gratiam illam impetrandam, ut de Pelagio expressè testatur sanctus Augustinus lib. de gratia Christi, cap. 41. *Ita ut, inquit, sanctus Doctor, ipsas quoque orationes, ut in scriptis suis aperitissime affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur Pelagius, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiat.*

ARTICULUS II.

Utrum Pelagiani etiam tandem aliquando admiserint interiorem gratiam inspirationis, seu interiorem gratiam ex parte voluntatis, quæ scilicet gratia Deus immediatè afficiat & corroboret voluntatem, eique vires tribuat ad faciendum id, quod faciendum esse cognoverit per internam illustrationem.

RESPONSIO.

Pelagiani nunquam admiserunt interiorem inspirationis gratiam, hoc est, interiorem illam gratiam, quæ voluntas immediatè afficitur & adjuvatur.

Prob. 1. Resp. De Pelagio, ex lib. de gratia Christi quem ad defendendam inspirationis gratiam contra Pelagium & Celestium scripsit S. Augustinus. Ex hoc autem libro habemus, 1. Pelagium tria in homine distinxisse, possibilitatem scilicet; voluntatem, hoc est, volitionem; & actionem, seu posse, velle, & esse, hoc est, agere: *Ecce, inquit S. Augustinus cap. 5. est totum dogma Pelagii quo tria ista, unum quod est posse, alterum quod est velle, tertium quod est esse, idest, possibilitatem, voluntatem, actionem, tanta subtilitate curavit distinguere, ut, &c.*

2. Habemus, Pelagium sensisse ex his tribus solam possibilitatem à Deo adjuvari, non verò voluntatem seu volitionem, aut actionem: *Scire quippe debemus, inquit S. Augustinus cap. eodem, quod nec voluntatem nostram, nec actionem divino adjuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis, quam solam in his tribus nos habere affirmat ex Deo: tantum hoc sit infirmum, quod ipse Deus posuit in natura; cetera vero duo, quæ nostra esse voluit, ita sint firma & fortia, & sibi sufficientia, ut nullo indigant ejus auxilio, & ideo non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet ut velle & agere valeamus.*

3. Habemus, Pelagium hoc possibilitatis adiutorium constituisse tantum in lege & doctrina, quibus vocibus S. Augustinus comprehendit etiam virtutes & exempla Christi cum interna illustratione: *Hanc autem, inquit S. Doctor c. 6. naturalem possibilitatem, quam adjuvari Dei gratia confitetur Pelagius, non est hic apertum, vel quam dicat gratiam, vel quatenus ea naturam sentiat adjuvari: sed, sicut aliis locis, in quibus evidentius loquitur, intelligi potest, non vult aliud accipi, quam legem atque doctrinam, quæ naturalis possibilitas adjuvetur.*

4. Imò habemus, Pelagium nullibi confessum esse interiorem illam gratiam, quæ voluntas & actio immediatè adjuvantur, & quæ gratia inspirationis est: *Illos etiam, inquit S. Doctor cap. 34. quos in eisdem litteris, quas misit Pelagius ad sanctæ memoriæ Papatam Innocentium, libros suos vel scripta commemorat, legi præter unam epistolam, quam se brevem misisse ad sanctum Constantium Episcopum dicit; nec alienubi potui reperire, hanc eum gratiam confiteri, quæ non solum possibilitas naturalis voluntatis & actionis, quam dicit nos habere, etiamsi nec volumus nec agimus bonum, sed ipsa etiam voluntas & actio subministratio sancti Spiritus adjuvatur, idest, quæ libero arbitrio non solum ostenditur, quid volendum & agendum sit, sed etiam ad volendum & agendum vires subministrantur. Quod est, Pelagium nunquam confessum esse interiorem illam gratiam, quæ in illustratione simul & inspiratione consistit.*

Prob. 2. Resp. De Celestio, primario Pelagii discipulo, ex eodem libro de gratia Christi, ubi S. Augustinus cap. 30. testatur, se in Pelagii & Celestii scriptis, quæcumque legere potuit, nusquam invenisse eos confiteri gratiam, quæ non formaliter, sed efficienter justificamur, & quæ in interiori illustratione simul ac inspiratione, & potissimum in inspiratione consistit: *Istam quippe gratiam, inquit, quæ justificamur, idest, quæ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus*